

MUZEJSKI VJESNIK 7

GLASILO MUZEJA

SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

MUZEJSKI VJESNIK

**GLASILO MUZEJSKOG DRUŠTVA SJEVEROZAPADNE
HRVATSKE**

(Čakovec, Čazma, Grabrovnica, Kalinovec, Koprivnica, Križevci,
Trakošćan, Varaždin, Varaždinske Toplice i Virje)

UREDNIŠTVO

Vladimir Kalšan (glavni i odgovorni urednik), Ljubica Ramušćak,
Marina Šimek, Vlado Srimšček, Branimir Šimek (tehnički urednik)
Vladimira Pavić

Muzejski vjesnik izlazi povremeno, a najmanje jednom godišnje.
Rukopise ne honoriramo i ne vraćamo. Časopis solidarno financi-
raju muzeji sjeverozapadne Hrvatske.

NAKLADNIK

Muzej Međimurja — Čakovec

ZA NAKLADNIKA

Vladimir Kalšan

TISAK

TIZ »Zrinski« Čakovec, naklada 800 komada

BROJ 7 — OŽUJAK 1984.

GOD. VII

Za sadržaj priloga odgovaraju autori

SADRŽAJ:

ZAVIČAJNE ZBIRKE

— Franjo Horvatić: Zavičajne muzejske zbirke i problemi kadrova	3
— Zorko Marković: O stanju muzejskih zavičajnih zbirki i problemima u vezi s njima	4
— Marijan Špoljar: Diskusija o muzejskim zbirkama	6
— Martin Matiščin: O osnivanju i djelovanju zavičajnog muzeja Virje	8

MUZEOLOŠKA PITANJA I PROBLEMATIKA

— Dragutin Feletar: Za optimalniju mrežu muzeja u sjeverozap. Hrvatskoj	13
— Ivanka Štager: Stalni postav »Tito Varaždinu — Varaždinu Titu« u Gradskom muzeju Varaždin — Odjelu Muzej narodne revolucije	19
— Dragutin Feletar: Kiparski atelier — radionica i učionica	22
— Jasna Tomičić: Obnova muzeja narodne revolucije	25
— Ljerka Šimunić: Suradnja Gradskog muzeja Varaždin i varaždinske industrije svile, konfekcije i kišobrana	27
— Jasna Tomičić: Stari grad	31
— Marijan Špoljar: U povodu izložbe »Tri situacije«	32
— Miroslav Klemm: O djelovanju galerije »Disk kočnice« u tvornici disk kočnica SOUR »Varteks« u Varaždinu	36
— Željko Tomičić: Međunarodni znanstveni simpozij ranosrednjevjekovne arheologije u Nitri	38

STRUČNI ČLANCI

— Božidar Gerić: Bilješke o rekognosciranju i iskapanjima arheoloških terena u bjelovarskom kraju 1983. godine	45
— Zoran Homen: Pokusno sondiranje na ranosrednjevjekovnoj nekropoli u Popovcu	49
— Zorko Marković: O nekim nejasnim pitanjima kronologije brončanog doba u sjevernoj Hrvatskoj	52
— Željko Tomičić: Sumarni osvrt na rezultate arheoloških istraživanja područja Međimurja u razdoblju od 1972 — 1982. (I)	56
— Marina Šimek: O važnom paleontološkom nalazu nedaleko Ludbrega	65
— Prilog: Metoda gipsanja in situ	72
— Željko Tomičić: Zaštitna arheološka istraživanja u Jurju u Trnju	81
— Željko Tomičić — Josip Vidović: Pokusna arheološka istraživanja naselja Goričan tijekom 1983. godine	84

— Josip Vidović — Željko Tomičić: Arheološka istraživanja u Goričanu 1983. godine	88
— Josip Vidović: Nastavak istraživanja perioda starijeg željeznog doba na lokalitetu Goričan '82	93
— Miroslav Klemm: Nekoliko planova Varaždina iz vlasništva Gradskog muzeja Varaždin	98
— Tomislav Đurić: Zaboravljena gotika Hrvatskog Zagorja — Sv. Jakov na Očuri	107
— Antun Stišćak: O jednom broju logoraša »Danice«	109
— Josip Fluksi: Dalmatinski narodni nakit u fundusu muzeja grada Koprivnice	113
— Josip Fluksi: Naprava za lov jazavaca	121
— Libuše Kašpar: Etnološka bibliografija novinskih članaka	122

VIJESTI

— Zorko Marković: Vrijedna knjiga o spomenicima kulture istočne Hrvatske	131
— Dragutin Feletar: Deveto izdanje Podravskog zbornika	133
— Dragutin Feletar: Monografija o Draganu Gažiju	131
— Dragutin Feletar: Dokumentirano kazivanje o NOB-u	135
— Tomislav Đurić: Prilozi za povijest varaždinskog bankarstva	136
— Vladimira Pavić: Deseti kongres Saveza Društava muzejskih radnika Jugoslavije	137
— Zorko Marković: Sastanak muzealaca Slavonije i sjeverozapadne Hrvatske	137
— Vladimira Pavić: Izbor zaštićene građe iz fundusa MMČ	138
— Željko Tomičić: Afrička lovačka zbirka dr Zdravka Pečara u Muzeju afričke umetnosti u Beogradu	139
— Antun Kozina: Akcije muzeja 1983. godine — Likovne i druge izložbe u Krapini	140
— Ljubica Duić-Jovanović: Osnovan književni klub	144

AKCIJE	147
------------------	-----

ZA OPTIMALNIJU MREŽU MUZEJA U SZ HRVATSKOJ

DANAS U SZ HRVATSKOJ (12 OPĆINA) DJELUJE 49 MUZEJA, ZBIRKI I GALERIJA — ŠTO NE ZADOVOLJAVA NITI BROJEM A JOŠ MANJE PROSTORNIM RASPOREDOM I KVALITETOM POSTAVA I DJELOVANJA

Sudionici jesenskog (1983.) sastanka Društva muzealaca sjeverozapadne Hrvatske, koji je održan u Virju, zaista su se ugodno iznenadili ne samo srdačnim prijemom domaćina već osobito bogatstvom virovske muzejske zavičajne zbirke. Nije pretjerana ocjena ako se ustvrdi da je virovska zbirka postala jedna od najbogatijih etnografskih postava u sjevernoj Hrvatskoj. A sve to ostvareno je na bazi entuzijazma i volonterstva, bez profesionalnih radnika i bez (većeg) novca. Stoga i nije čudno što je glavna tema sastanka u Virju bilo širenje zavičajnih muzejskih zbirki, odnosno kako u budućnosti ostvariti optimalniju mrežu muzejskih ustanova (muzeja, zbirki, galerija, izložbenih salona, arhiva, arhivskih sabirališta itd.) u sjeverozapadnoj Hrvatskoj. S time u vezi egzistira niz dilema među muzealcima, ali vrijeme ne čeka i muzejske ustanove, bez obzira na stavove i diskusije među muzealcima, niču u sve većem broju.

Slično koncepciji svojeg uvodnog izlaganja u Virju, tako ću i u ovom napisu pokušati naznačiti neka pitanja iz kompleksne problematike stvaranja što optimalnije mreže muzejskih ustanova u našem kraju. Dakako, kod toga neću moći (niti bih to želio) odgovoriti decidirano na pitanje: kakav odnos treba zauzeti prema zavičajnim muzejskim zbirkama u manjim naseljima? — jer taj odnos trebamo graditi kroz praksu. To znači da svakoj inicijativi valja prilaziti individualno, prema specifičnim uvjetima u kojima se pojedine zbirke stvaraju. Da bi što bolje snimio sadašnje stanje (mrežu) muzejskih ustanova, kao i namjere za otvaranjem novih zbirki, proveo sam anketu u svim centralnim muzejima u 12 općina sjeverozapadne Hrvatske (to su općine iz kojih su muzealci članovi našeg Društva). Odgovore sam dobio iz deset općina, a na anketu nisu odgovorili muzej i arhiv iz Bjelovara i muzej iz Trakošćana. S obzirom na tu činjenicu, kao i na druge faktore, vjerojatno podaci koje iznosim u ovom napisu nisu posve kompletni i točni (pogotovo što se tiče školskih i privatnih zbirki, kojih posve sigurno ima znatno više), ali usprkos te manjkavosti iznijeti podaci (i karta) mogu poslužiti kao osnovica za raspravu i analizu.

Evo najprije sadašnjeg (jesen (1983.) stanja muzejskih ustanova u 12 općina sjeverozapadne Hrvatske. **Bjelovar:** općinski centralni muzej u Bjelovaru, izložbeni salon u Bjelovaru, muzejska zbirka (o boravku Josipa Broza Tita) u Velikom Trojstvu i Historijski arhiv u Bjelovaru. **Čakovec:** općinski centralni muzej u Čakovcu, zavičajna muzejska zbirka u Štrigovi, specijalizirana zbirka iz Afrike Zdravka Pečara u Čakovcu, galerija i izložbeni salon u Starom gradu u Čakovcu, galerija Ladislava Kralja Međimurca u Čakovcu, arhivsko sabiralište u Čakovcu. **Čazma:** centralni općinski muzej u Čazmi, zavičajne zbirke (NOB) u Andigoli i Sušnjaru. **Đurđevac:** samostalne muzejske zavičajne zbirke u Virju, Đurđevcu (NOB), Kalinovcu i Grabrovnici (Petra Preradovića), izložbeni salon u Đurđevcu. **Ivanec:** centralni muzej na Trakošćanu, zbirka (radnički pokret) u Lepoglavi. **Koprivnica:** općinski centralni muzej u Koprivnici, zavičajne muzejske zbirke u Đelekovcu i Velikom Pogancu (NOB), muzejska zbirka na Danici (NOB), specijalizirane zbirke Muzej prehrane »Podravka« i zbirka obučarstva u RO »Sloga u Koprivnici, etnografska zbirka »Podravska klet« u Starigradu, izložbeni saloni i galerije u Koprivnici i »Podravki«, te u Peterancu (Ivana Sabolića) i Hlebinama (naiva), arhivsko sabiralište u Koprivnici. **Krapina:** općinski centralni muzej u Krapini, dvije zbirke o NOB-u u Krapini, specijalizirana zbirka o Ljudevitu Gaju u Krapini, zbirka na otvorenom Hušnjakovo, arhivsko sabiralište u Popovcu. **Križevci:** općinski centralni muzej u Križevcima, zavičajne zbirke (NOB) u Apatovcu i Žabnu, specijalizirana zbirka pri Poljoprivrednom institutu u Križevcima, galerija slika i izložbeni salon u Križevcima. **Kutina:** općinski centralni muzej u Kutini, zavičajne zbirke u Voloderu, Podgariću (NOB) i Brinjanima (NOB). **Ludbreg:** nema zbirke. **Novi Marof:** općinski centralni muzej u Varaždinskim Toplicama, etnografska zbirka u Varaždinskim Toplicama. **Varaždin:** općinski centralni muzej u Varaždinu, zbirka NOB-a u Varaždinu, zbirka Vidovića mlin (NOB), specijalizirana zbirka obitelji Košćec (entomološka) u Varaždinu, galerija i izložbeni salon u Varaždinu, Historijski arhiv u Varaždinu. Uz sve to valja spomenuti i desetak razmjerno bogatih školskih muzejskih zbirki, kao primjerice u Prugovcu, Podravskim Sesvetama, Donjoj Dubravi, Visokom, Radoboju, Gornjem Jesenju i drugdje, te veći broj općih ili specijaliziranih privatnih muzejskih zbirki (kao, primjerice, zbirka obitelji Putar u Seketinu, obitelji Malančec, Neimarević i Nemeć u Koprivnici, Kronast u Čakovcu, dok takvih zbirki ima i u Varaždinu, Krapini, Virju, (Turković), Ivancu, Kutini, Čazmi, Bjelovaru i u drugim naseljima).

Sve u svemu, sadašnja mreža muzejskih ustanova u 12 općina sjeverozapadne Hrvatske vrlo je raznovrsna i razmjerno brojna: na

tom području djeluje 49 muzeja, muzejskih zbirki, galerija i izložbenih salona (bez arhiva i sabirališta). Međutim, ta mreža još uvijek nije optimalna — niti po gustini a još manje prema prostornom razmještaju, te kvaliteti svojih postava i načinu djelovanja. Većina tih zbirki vrlo su mlade ustanove, a uglavnom su nastale u zadnje dvije decenije (pa i u zadnjem desetljeću): prije drugog svjetskog rata postojao je muzej jedino u Varaždinu (osnovan 1925.) i zbirka lječilišta u Varaždinskim toplicama (1937.); centralni općinski muzeji osnovani su znatno kasnije — u Koprivnici 1951., Čakovcu 1954., Krapini 1952., Kutini 1960., Čazmi 1958., itd., dok su zavičajne muzejske zbirke u manjim naseljima osnovane tek u najnovije doba (uglavnom nakon 1970. godine).

Općina	Stanovnika 1981.	Zbirki i galerija	Stanovnika na jednu zbirku
1. Bjelovar	66 553	4	16 638
2. Čakovec	116 825	5	23 365
3. Čazma	16 632	3	5 544
4. Đurđevac	43 656	5	8 731
5. Ivanec	43 860	2	21 930
6. Koprivnica	61 166	10	6 117
7. Krapina	26 721	4	6 680
8. Križevci	41 316	5	8 263
9. Kutina	38 597	4	9 647
10. Ludbreg	22 371	—	—
11. Novi Marof	29 805	2	14 903
12. Varaždin	90 729	5	18 146
SZ Hrvatska	598 231	49	12 208

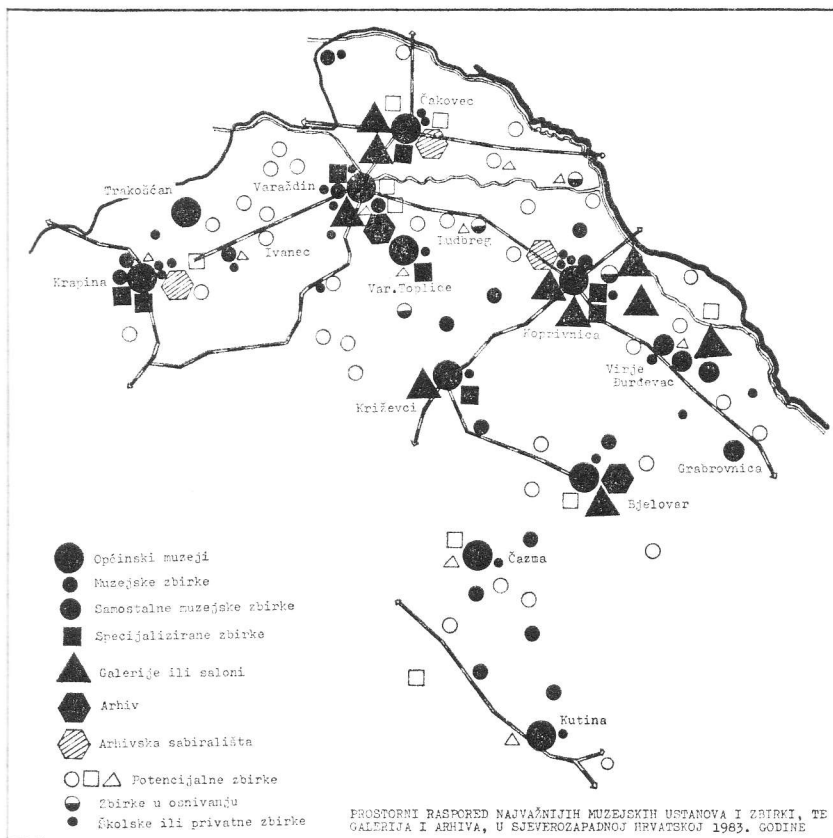
Tablica 1. Prostorni raspored muzejskih zbirki i galerija u 12 općina SZ Hrvatske u odnosu na broj stanovnika 1981. godine

Broj zbirki u pojedinoj općini vrlo je relativan pokazatelj razvijenosti muzejsko-galerijske djelatnosti, jer je tu svakako važnija kvaliteta i obujam pojedinih zbirki, odnosno razvijenost njezina djelovanja. Tako, primjerice, varaždinska općina ima razmjerno malo zbirki, jer je praktički kompletna muzejsko-galerijska djelatnost koncentrirana u gradu Varaždinu, ali te zbirke kao i obujam djelatnosti pripadaju među najrazvijenije u našoj Republici. Ipak, i pokazatelj broja zbirki na određen broj stanovnika odražava politiku odnosa prema osnivanju zavičajnih muzejskih zbirki, odnosno prema

inicijativama da se ta mreža distribuira i u manja naselja. Ukupno uzevši, u 12 općina SZ Hrvatske jedna muzejska zbirka ili galerija dolazi na 12 208 stanovnika, što s jedne strane govori o relativnoj razvijenosti ove mreže, ali s druge strane navodi na zaključak da ta mreža još nije dovoljno gusta i da u slijedećem razdoblju (prema evropskim standardima) ima mjesta za širenje. Pa i one općine koje već sada imaju razmjerno velik broj zbirke i galerija imaju još povijesne punktove ili veća naselja gdje bi takve ustanove bile i te kako potrebne i koje bi u tim sredinama mogle odigrati značajnu kulturno-društvenu funkciju.

Ako bismo razmotrili sadašnje potrebe za otvaranjem novih zbirki i galerija (izložbenih salona) u 12 općina SZ Hrvatske, onda možemo zaključiti da još ima razmjerno dosta »bijelih točki« koje su potencijalni kandidati za otvaranje takvih ustanova. Dakako, to ne ovisi samo od planova distribucije zbirke, već ponajviše o lokalnim i općinskim inicijativama. Na osnovi provedene ankete (i drugih pokazatelja) već sada možemo naznačiti potencijalna mjesta budućih zbirke: **Bjelovar** — valjalo bi razmisliti o specijaliziranoj zbirki o Vojnoj krajini ili o razvoju šumarstva i drvne industrije (u Bjelovaru), te o zavičajnim zbirkama u Novoj Rači, Gudovcu (NOB), Šandrovcu, Rovišću i drugdje; **Čakovec** — postoje inicijative da se osnuje muzejska zbirka o građevinarstvu u napuštenoj ciglani u Belici (GK »Međimurje«), te industrijska muzejska zbirka o razvoju tekstilne industrije u »Čateksu« u Čakovcu, dok već djeluje odbor za osnivanje zavičajne zbirke u Donjoj Dubravi, a određene inicijative javljaju se i za osnivanje zbirke u Prelogu, Goričanu i Murskom Središću, te za uređivanje izložbenih salona u Donjoj Dubravi i Prelogu; **Čazma** — razmišlja se o otvaranju zbirke u Mikloušu i Samarići, dok bi u Čazmi bilo nužno urediti izložbeni salon; **Đurđevac** — već se radi na osnivanju galerije i etnografske zbirke Turković u Virju, dok bi valjalo urediti specijaliziranu zbirku o razvoju šumarstva (Đurđevačka imovna općina) u Repašu, te zavičajne zbirke u Molvama (narodno rukotvorje), Pitomači i Kloštru Podravskom; **Ivanec** — valjalo bi osnovati zbirke u Ivancu, Lepoglavi, Klenovniku, Bednji, te specijalizirane zbirke u Golubovcu (rudarstvo) i Jerovcu (keramika), a nedostaje i izložbeni salon u Ivancu ili Lepoglavi; **Koprivnica** — u osnivanju je zavičajna muzejska zbirka u Peterancu, a potencijalni kandidati su još i Rasinja, Legrad i Gola; **Krapina** — svakako nedostaje prostraniji izložbeni salon i galerija u Krapini, a zavičajne zbirke mogle bi se osnovati u Radoboju, Mihovljanu, Krapinskim toplicama i drugdje; **Križevci** — u fazi uređenja je značajna zbirka (NOB i drugo) u Kalniku, a tu je još i potreba za osnivanjem zavičajne zbirke u Gornjoj Rijeci; **Kutina** — valjalo bi raz-

misli o osnivanju specijalizirane zbirke o razvoju eksploatacije nafte u Stručecu, o zbirka u Popovači i Banovoj Jarugi, te galerije ili izložbenog salona u Kutini; **Ludbreg** — što prije bi trebalo osnovati općinski muzej u Ludbregu (na bazi bogate arheološke, etnografske i druge građe), razmisliti o uređenju izložbenog salona u Ludbregu, te otvaranju zbirke u Martijancu i Velikom Bukovcu; **Novi Marof** — nedostaje izložbeni salon u Varaždinskim Toplicama, te zbirke u Novom Marofu, Brezničkom Humu, Visokom i drugdje; **Varaždin** — postoje inicijative za osnivanje specijaliziranog (industrijskog) muzeja o razvoju tekstilne industrije (VIS, Varteks), zatim za osnivanje galerije Stančić u Varaždinu, dok bi se zavičajne zbirke trebale otvoriti u Vinici, Beli, Jalžabetu, Maruševcu i nekim drugim mjestima s dugom poviješću.

Svakako da ovako velik broj prijedloga za širenje muzejske mreže pomalo zbunjuje i sigurno je da će izazvati različita mišljenja (pohvale i pokude). Međutim, takva mreža je dugoročna vizija, a stvarne potrebe pojedinih naselja su takve da će u buduće do ovih inicijativa posve sigurno doći (što potvrđuje nicanje zbirki u zadnjem desetljeću). Općinski muzeji stoga bi trebali biti spremni na takav razvoj događaja, te razraditi svoje stavove prema otvaranju područnih zbirki i onda kadrovski i organizacijski spremno dočekati nove zadatke. I na sastanku u Virju, a i u drugim prilikama, vidljivo je da među muzealcima postoje vrlo podijeljena mišljenja u odnosu na osnivanje manjih muzejskih zbirki i postava. Svakako je važno pitanje: tko ima prioritet kad se pronade vrijedan muzejski predmet — centralni muzej ili područna zbirka? Odgovor se vjerojatno može naći samo u konkretnom slučaju i uz međusobnu suradnju i razumijevanje. Međutim, otvaranje područnih zbirki ima niz pozitivnih strana za očuvanje muzejske građe (među ostalim, entuzijasti iz Virja decidirano su izjavili da se u njihovom mjestu ne bi spasilo niti četvrtinu građe kada mještani ne bi bili uvjereni da će to bit izloženo u njihovom mjestu).

Sve to upućuje da se osnivanju područnih zbirki, kao i stvaranju optimalnije mreže muzejskih ustanova u našem kraju, mora prići s valjanim pripremama, studiozno i ozbiljno. To znači da stručno i uz osnovne materijalno-prostorne uvjete valja provesti akciju prikupljanja i evidentiranja, zatim osnovne zaštitne poslove, pa adekvatno izložbeno uređenje prostorija i konačno valjano čuvanje muzejskih eksponata. U svemu tome odlučna je kadrovska dimenzija, što prije svega znači maksimalnu suradnju muzealaca (stručnjaka) i entuzijasta odnosno volontera koji rade u odborima za osnivanje zbirki. Uprato ta dimenzija dosad nije baš dobro funkcionirala, što nije samo krivnja muzealaca ali i kod njih ima primjera pasivnosti pa i odbijajućeg odnosa prema takvim zadacima. Centralni općinski muzeji također premalo rade na »obradi terena« u okviru programa prikupljanja i čuvanja muzejske građe. U sklopu svih tih problema posebno mjesto zauzima i odnos prema školskim i privatnim zbirkama — tu leži vrijedna i velika građa koja je često meta privatizacije i preprodaje. I, konačno, područne muzejske zbirke i njihovo djelovanje još nisu našle svoj definiraniji pravni status, kako u Zakonu o muzejima tako i u drugim propisima. Na muzealcima je da pokrenu i rješavanje tih pitanja.